

Dr. Erol YÜKSEL, (2018) Millî Mücadele'den 27 Mayıs'a Bir Siyasetçi: Refik Koraltan

(Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları/Erdal Basım Yayın Dağıtım-Diyanet Vakfı Matbaası, 418 s. ISBN:978-97516-3560-0)

Alaattin UCA*

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü hocalarından Doktor Öğretim Üyesi Erol Yüksel tarafından “Millî Mücadele'den 27 Mayıs'a Bir Siyasetçi: Refik Koraltan” adıyla kaleme alınan bu eser, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi tarafından 2018 yılında okuyucularının istifadesine sunulmuştur.

Eserin kapağında Cumhuriyet tarihimizin ünlü siyaset ve devlet adamlarından Refik Koraltan Bey'in hep onurla üzerinde taşıdığı İstiklâl Madalyasıyla çektiği bir fotoğrafı bulunmaktadır. Kitabın arka kapağında ise onun hayatından önemli kesitlere yer verilmiştir.

Kitap güzel bir girişin ardından yazılan dört ana bölümü takip eden sonuç, kaynakça, ekler ve dizin bölümlerinden oluşmaktadır.

Yazar giriş bölümünde eserin bir biyografi olduğuna dikkat çekip, insanların neden biyografilerinin yazılmasına ihtiyaç olduğunu belirterek tarihte yazılmış biyografi örneklerine değinmekte ve ünlü bir siyasetçi olan Refik Koraltan'ın da biyografisinin yazılmasını hak ettiği kanaatinde olduğunu dile getirmektedir. Ayrıca bu bölümde Koraltan hakkında yapılan literatür taraması üzerinde durularak onun hatıralarının yanı sıra arşivler, resmi yayınlar, basın yayın organları, telif ve tetkik eserlerin, incelendiği ve onu yakından tanıyan önemli şahsiyetlerle görüşüldüğünü ifade etmektedir ki bu durum esere hem özgünlük hem bilimsellik hem de heyecan katmaktadır.

Birinci bölümde Refik Koraltan'ın aile çevresi, öğrenim hayatı, memuriyeti ve Milli Mücadele yıllarında Konya'daki faaliyetlerine yer verilmiştir. Zaman olarak Koraltan'ın hayatının 1890-1920 yıllarına rastlayan kesiti ele alınmıştır. Buna göre Refik Koraltan köklü bir aileye mensuptur. Rüştüyenin yanı sıra medrese eğitimi de almıştır. İkinci Meşrutiyet ilan edildiğinde İstanbul'da Hukuk Fakültesinde öğrencidir. Bu dönemin önemli olaylarına tanık olmuştur. İmparatorluğun parçalanma yoluna girmesi onun da pek çok aydın gibi Türkçülük fikrine meyletmesine sebep olmuştur. Memuriyete başladığında ülkenin muhtelif yerlerinde görev yapmıştır ki bu yerler arasında Karaman da bulunmaktadır. Gelibolu'da görevliyken Atatürk ile tanışması da hayatının önemli kesitlerinden biri olmuştur. O Milli Mücadele yıllarında azınlıkların bölücü faaliyetlerine ve işgalcilere karşı mücadele etmiştir. Konya'da milli teşkilatlanmaya katkıda bulunmuştur. Yazar bu bölümde Refik Koraltan'ın faaliyetlerinden bahsederken Milli Mücadele döneminde Konya'da yaşanan pek çok gelişmeyi de okuyuculara sunmaktadır.

Refik Koraltan'ın 1920-1945 yılları arasında gerçekleştirdiği faaliyetler arasında yer alan İlk TBMM'ne mebus seçilmesi, Meclisteki çalışmaları, Delibaş İsyanına bakışı, Türkiye Komünist Fırkasının kuruluşundaki rolü, İstiklâl Mahkemelerinde aldığı görevler, Müdafaa-i Milliye Teşkilatlarının güçlendirilmesindeki etkisi, Sevr Antlaşmasına gösterdiği tepki, Çerkez Ethem Ayaklanmasına bakışı,

* Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Ana Bilim Dalı, alaattinuca@kmu.edu.tr

Mudanya Mütarekesi ve Lozan Antlaşması hakkındaki düşünceleri eserin ikinci bölümünde ele alınmıştır. Bu bölümde ayrıca Refik Koraltan'ın altı dönem devam eden milletvekilliği yıllarında yaptığı çalışmalar, Atatürk inkılablarına bakışı, Serbest Cumhuriyet Fırkasının muhalefet anlayışını tasvip etmeyişi, valilik dönemi ve bu görevdeki faaliyetleri, Dörtlülük Takririn hazırlanmasındaki rolü, Cumhuriyet Halk Partisi içindeki muhalefet tavrı gibi pek çok konu da başarılı bir biçimde izah edilmiştir.

Refik Koraltan bu süreçte hep Atatürk'ün yanında yer almıştır. Çalışmalarıyla onu desteklemiştir. Atatürk de ona güvenmiş ve başta anlaşmalı Türkiye Komünist Partisi olmak üzere İstiklâl Mahkemelerinde görev almasını tasvip etmiştir. Refik Koraltan da İstiklâl mahkemelerinde itidalli kararlar verilmesinde etkili olmuş, devletin adalet anlayışının mahkemeye yansımaları için olağanüstü gayret göstermiştir. Mecliste de hep yapıcı ve temkinli hareket etmiştir. İstiklâl Marşının kabulü, 23 Nisan gününün milli bayram olarak kutlanması gibi hususlarda etkin rol almıştır. Atatürk inkılablarının yanında yer almış ve arkadaşlarıyla beraber Şapka Kanunu, Tekke ve Zaviyelerin Kapatılması Kanunu gibi birçok İnkılap Kanununun hem teklifini hem de savunmasını yapmıştır. Harf İnkılabıyla ilgili olarak Mecliste oluşturulan Harf Komisyonunda görev almıştır. Hilal-i Ahmer, Himaye-i Etfal gibi cemiyetlerin desteklenmesi için mecliste faaliyetlerde bulunmuş ayrıca çeşitli sebeplerle vefat eden milletvekillerinin çocuklarının devlet tarafından okutulmasını sağlamak için bazı teşebbüslerde bulunmuştur. Serbest Cumhuriyet Fırkasının yapıcı olmayan muhalefet tarzını olumsuz görerek eleştirmiştir. Türk kadınına siyasi haklar verilmesini içten duygularla desteklemiştir. Atatürk ile beraber çeşitli yurt gezilerine katılmıştır. Atatürk'ün vefatından sonra özellikle II. Dünya Savaşının getirdiği zorluklar Cumhuriyet Halk Partisi içinde muhalif bir kanadın ortaya çıkmasına sebep olmuş ve Refik Bey de bu muhalefetin içinde yer almıştır. İlk ciddi muhalefeti Çiftçiye Topraklandırma Kanunu görüşmeleri sırasında yapmıştır. Ardından 1945 yılı bütçesine muhalefet etmiştir. Sonunda Dörtlülük Takriri imza atarak uzun yıllar çatısı altında bulunduğu ve hizmet ettiği Cumhuriyet Halk Partisi ile yolları ayrılmıştır.

Demokrat Partinin kuruluşu, teşkilatlanması, girdiği seçimler, Demokrat Partinin iktidara gelişi ve bu sırada Refik Koraltan'ın TBMM Başkanlığına seçilmesi gibi pek çok önemli gelişmeyi yazar eserin üçüncü bölümünde ele almıştır. Burada Türkiye'nin çok partili demokratik hayata geçişinin iç ve dış nedenleri üzerinde durularak bu geçiş süreci ayrıntılı bir şekilde izah edilmiştir. Seçim güvenliği, seçim yöntemleri, tek dereceli seçim sistemine geçilmesi gibi Türk demokrasi tarihini ilgilendiren önemli gelişmeler ve bunlar hakkında Refik Koraltan'ın düşünceleri ve oynadığı etkin rol başarılı bir biçimde dile getirilmiştir.

Türkiye'nin çok partili hayata geçme sürecinde Refik Koraltan'ın hep "hürriyet" ve "demokrasi" vurgusu yaptığı anlaşılmaktadır. Demokrat Partinin iktidarda kaldığı sürece o da TBMM Başkanlığı görevinde bulunmuştur. Meclis Başkanlığı süresince yaptığı konuşmalarda hep milli irade vurgusu yapmış, başkanlık görevini tarafsızlık ve içtüzük hükümleri çerçevesinde yürütmeye çalışmıştır.

Koraltan'ın Meclis Başkanlığı 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesiyle son bulmuştur. Bu olay aynı zamanda Demokrat Parti iktidarının da sonunu getirmiş ve Koraltan da dahil olmak üzere Demokrat Partinin önde gelen liderleri için sıkıntılı bir dönem başlamıştır. Bu dönemde gerçekleşen yargılamalar ve yargılama sürecinde Refik Koraltan hakkında ortaya atılan iddialar, yargılama sonucu verilen ceza ve ardından gelen cezaevi günleri ve ondan sonraki hayatı da dördüncü bölümde ilginç yaklaşımlarla ve ilgi çekici bir üslupla anlatılmıştır.

Koraltan'a yönelik suçlamaların şahsi olmaktan çıkıp aile fertlerine ulaştığı, oğullarının tutuklandığı, şahsıyla ilgili olarak da pek çok spekülasyon iddia ve isnatların ortaya atıldığı hatta ölüm cezasına çarptırılmasının talep edildiği ve de bu cezaya çarptırılan Demokrat Partili on beş kişi arasında yer aldığı görülmektedir. Ancak bu ceza Milli Birlik Komitesi tarafından ömür boyu ağır hapis cezasına çevrilmiştir.

Refik Koraltan, Meşrutiyet döneminde yetişmiş bir hukukçudur. Cumhuriyet döneminde siyasi faaliyetlerinden dolayı yargılanmıştır. Bu yargılama sırasında avukatları olmasına rağmen kendi yaptığı savunma da özel bir önem arz etmektedir. Bu savunmaya eserde yer verilmiş olması da özgünlüğü artırmaktadır.

Dört yıl cezaevinde kalan Koraltan, sonunda Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel ve Başbakan İsmet İnönü'nün imzasını taşıyan bir kararname ile affedilmiş ve yaklaşık on yıl sonra 1974 yılında vefat etmiştir. Cezaevinden sonra vefatına kadar geçen bu sürede yaşadıkları da kitabın konuları arasında yerini almıştır.

Yazar, Refik Koraltan'ın yaptığı görevler, siyasi faaliyetleri ve özellikle onun İttihatçı kişiliğine değindiği bir sonuç bölümüne de yer vermiştir.

Eserin kaynakçası da oldukça zengindir. Burada da arşivler, resmi yayınlar, dergiler, gazeteler, telif eserler, tezler, makaleler, sözlü ve görsel yayınlardan istifade edildiği görülmektedir.

Kitabın önemini artıran ve onu daha da değerli kılan diğer bir bölüm ise çeşitli belgelerin yer aldığı eklerden oluşmaktadır. Burada yer alan ekler arasında yakın tarihimize ışık tutacak pek çok gazete kupürü, telgraf, dilekçe, mektup, rapor, karar, mazbata gibi tarihi nitelikli belgeyi görmek mümkündür. Ayrıca Refik Koraltan'ın Atatürk, İsmet İnönü, Celal Bayar, Adnan Menderes ve Fuat Köprülü gibi ünlü şahsiyetlerle birlikte çektiği fotoğraflar da kitaba ayrı bir özellik katmaktadır.

Yazar okuyucuların ve özellikle de araştırmacıların işini kolaylaştırmayı da ihmal etmemiş eserin sonuna dizin bölümü de eklemiştir.

Bu eser Refik Koraltan'ı anlatan bir biyografi olmakla birlikte onun şahsında Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Türkiye'de gerçekleşen önemli tarihi olaylara ışık tutmaktadır. Eserden anlaşıldığı üzere Refik Koraltan, Atatürk'e hayranlığa varacak kadar bağlılık göstermiştir. İnkılâpların korunması ve geliştirilmesi, irticai faaliyetlerin engellenmesi hususunda azami gayret göstermekten çekinmemiştir. Millet ve devlet menfaatine uygun bulmadığı bütün zararlı fikir ve düşüncelerin önlenmesi için de tedbirler alınmasından yana olmuştur.

Bütün bu açıklamalar ve kısa bir tanıtım yazısının dar hacmi içerisinde değinemediğimiz pek çok ifade ve izahatlarıyla "Millî Mücadele'den 27 Mayıs'a Bir Siyasetçi: Refik Koraltan", yakın tarihimize ilgi duyan herkesin zevkle okuyacağı bir kitap olma özelliğini taşımaktadır.